

Názov štúdie: O optimizme vysokoškolákov

Autor posudku: Lenka Juríčková

Celkové hodnotenie:

Autor sa v štúdiu venuje skúmaniu miery optimistického nahliadania na budúcnosť u študentov MU. Pozitívne hodnotíme originálny výber výskumného problému a snahu podať čo najpodrobnejšie vysvetlenia. Musíme však zmieniť aj niekoľko nedostatkov, ktoré zámer výskumu ochudobňujú. Výskumný problém je nejasne definovaný: od začiatku s istotou nevieme, či sa autor zameria na výskyt optimistických predpokladov len v rámci vzorky českých študentov a chce ich porovnávať navzájom, alebo bude vzorku porovnávať s americkými študentmi. Autor na rôznych miestach štúdie píše striedavo o dispozičnom optimizme, o optimistických, či pesimistických odhadoch. Pojmy obsiahnuté vo výskumnej otázke (ak jednotlivé úvahy autora možno za ňu považovať) nie sú jasne určené a operacionalizované, čo podčiarkuje nejasnosť výskumného problému. Ak by autor konkrétne definoval premenné a ich obsah, samotné hypotézy by boli zrozumiteľnejšie a podobne i závery z nich plynúce. Pozitívne hodnotíme schopnosť autora spájať výsledky niektorých štúdií, avšak väčšinou takých štúdií, ktoré sa na optimizmus pozerajú cez prizmu atribúcií. Chýba zasadenie skúmaného konceptu do širšieho rámca - napríklad teoretické odhalenie súvislostí dispozičného optimizmu s inými psychologickými konštruktmi ako coping, self - efficacy, lokalizácia kontroly a pod. Autor definuje „dispozičný optimizmus“ Carvera a Scheiera, cituje ich štúdiu, bibliografický odkaz v literatúre však chýba. V teórii autor nespomína predošlými výskumami zistené rozdiely medzi mužmi a ženami a ani svoje odôvodnenie, prečo rozdiely očakáva; formulácia hypotéz s fokusom na pohlavie vyznieva preto prekvapujúco. Hypotézy celkovo pôsobia komplikovane, chýba nám operacionalizácia pojmov a definícia premenných, s ktorými vo výskume pracuje. Znenie hypotéz by sa tým sprehľadnilo. Až v metodologickej časti sa dozvedáme, že v hypotézach H2 až H6 ide o charakteristiky situácie a to, že autor overuje ako závisí miera optimizmu od týchto charakteristík. V hypotéze H6 autor skúma vplyv existencie kultúrneho stereotypu na tendenciu k miere optimizmu. Popis kultúrneho stereotypu a vzorky ktorej sa stereotyp týka však absentuje.

Štúdia stráca prehľadnosť aj pre neuvedenie znenia dotazníkov, nevieme si predstaviť, na aké otázky respondenti odpovedali. Autor uvádza len oblasti, na ktoré boli dotazníky zamerané a znenie škál. Reliabilitu škál nedokladá potrebnou štatistikou. Neuvádza definitívnu veľkosť vzorky, počet mužov a žien. Irelevantnými sa v takomto kontexte stávajú informácie o návratnosti jednotlivých dotazníkov - nevieme určiť, či jeden typ dotazníka mu odovzdal jeden človek, koľko ľudí vyplnilo viacero dotazníkov a podobne. V štatistickom vyhodnocení dát chýba popis vzorky pomocou základných deskriptívnych štatistík. Autor pracuje iba s priemerami, chýba tiež popis tvaru rozdelenia v zmysle jeho šikmosti, špicatosti. Domnievame sa, že v niektorých prípadoch nemusí byť rozloženie odhadov normálne a preto použitie t - testu môže spôsobiť skreslenie výsledkov. Podobne použitie korelačnej analýzy pri overovaní hypotézy č. 5 pýtajúcej sa na kauzalitu považujeme za nepresné. Autor štúdie zaujímavu určil kategórie optimizmu a pesimizmu (podľa intervalu) ale pri následnom uvedení výsledkov nám nie je zrejmé, či ich uvádza v percentách, alebo v hodnotách priemeru (viď tabuľka č.2). K výsledkom jednotlivých hypotéz považujeme za prehľadnejšie uvádzať ich grafické

znázornenie pomocou histogramu a scatterplotov, čo v štúdiu absentuje. Tabuľka korelácií č.4 tiež vyznieva nezrozumiteľne ak napríklad v prípade $r = 0,38$ je korelácia hodnotená ako významná, no v prípade $-0,38$ ostáva bez komentára. Autor neuvažuje o koeficiente determinácie a o tom na aký fakt poukazuje.

Diskusia výsledkov je neurčitá. Časť výsledkov je popísaná podrobne, časť výsledkov je vágna, autor pr. v jednej vete hovorí, že výsledky nie sú potvrdením hypotéz, o pár riadkov nižšie však píše, že jedine H6 nebola potvrdená. Až na tomto mieste operacionalizuje pojem „systematická chyba hodnotenia budúcnosti“ a to, na základe čoho na ňu usudzuje. Prepojenie výsledkov s výsledkami americkej štúdie je vágna - porovnáva skupiny, medzi ktorými je minimálne 30 ročný rozdiel, rozdiel medzi dvoma skupinami z odlišného kultúrneho kontextu bez predošlých dôkazov vysvetľuje pomocou vplyvu výchovy, tj. opisuje ničím nepodchytený kauzálny vzťah. Obmedzenia svojho výskumu vidí len v malej vzorke; sme názoru, že obmedzenia môžu byť spôsobené v nástrojoch merania, či úvahách o intervenujúcich premenných, ktoré absentujú. Na škodu je, že autor spája diskusiu a záver v jedno, nevytvoril si tak priestor na úvahu o praktických implikáciách svojich zistení, nenavrhuje ďalšie riešenia výskumného problému, napriek tomu, že táto oblasť má v sebe veľký potenciál zaujímavých výskumných možností.

Silné stránky

- Zaujímavá a relatívne nepreskúmaná téma výskumného projektu
- Snaha zistiť platnosť hypotéz na viacerých hladinách spoľahlivosti alfa
- Snaha zistiť ako súvisí optimistický odhad s viacerými charakteristikami situácie

Slabé stránky

- Neuverejnené znenie dotazníkov v prílohe
- Chýbajúca polemika o platnosti a spoľahlivosti výskumných zistení
- Chýbajúce dôležité štatistiky, ktoré by ozrejmili zistenia a umožnili lepší vzhľad do problému
- Zasadenie výsledkov získaných štúdiu do kontextu súčasných psychologických poznatkov o optimizme v populácii vysokoškolských študentov, polemika o možných vzťahoch s dôležitými psychologickými konštruktmi

Otázky pre autora štúdie

1. Čomu prisudzujete „neúspech“ toho, že sa Vám nepodarilo potvrdiť výskumnú hypotézu číslo 6?
2. Aká je reliabilita vašej výskumnej metódy? Ako ju určíte? Čo by to znamenalo vo vzťahu a k formulácii výsledkov Vášho výskumu?
3. Z čoho usudzujete na normalitu rozloženia optimistických odhadov v súvislosti s jednotlivými charakteristikami situácie? Ako by sa zmenil Váš postup vyhodnocovania dát, ak by ste zistili, že rozdelenia nie sú normálne?
4. Aké deskriptívne štatistiky by ste mali uviesť aby ste podrobnejšie popísali Vašu výskumnú vzorku?
5. Koľko percent rozptylu závislej premennej „optimistický odhad“ bolo vysvetleného v jednotlivých prípadoch pôsobenia nezávislej premennej? Ako sa nazýva štatistika, ktorou si na túto otázku zodpovedáte?

-
6. Ako mohol Vami uvedený výber výskumnej vzorky ovplyvniť internú validitu? Ohrozil výber vzorky externú validitu?
 7. Mohli internú validitu ovplyvniť intervenujúce premenné? Aké intervenujúce premenné zohrali vo Vašom výskume rolu? Mali vplyv aj na externú validitu?
 8. Predstavte si fiktívnu situáciu, že by sa študenti, ktorých ste skúmali, dostali do zaťažujúcej situácie. Čo by ste vedeli na základe svojich výsledkov výskumu o týchto študentoch povedať? Mali by tieto Vaše predpoklady obmedzenia, v čom by spočívali?
-